

Sote-esityksen lausuntojen yhteenveto

Kirjalliset ja lomakemuodossa toimitetut
lausunnot (**804** lausuntoa, **718**
lausunnonantajaa)

9.10.2020

Näin selvitys tehtiin

- **Hyvinvointiala HALI ry on käynyt läpi 718 lausunnonantajan 804 lausuntoa**
 - Sisältäen
 - Sote-uudistuksen hankeikkunaan ladatut 804 lausuntoa ("kirjalliset lausunnot", stm.fi)
 - Lausuntopalvelun kautta toimitetut 529 lausuntoa ("lomakemuotoiset lausunnot", lausuntopalvelu.fi)
 - Osa lausunnoista sisältyi sekä kirjallisiin, että lomakemuotoisiin lausuntoihin. HALI ry:n tulkinnan mukaan lausunnonantajia oli yhteensä 718 ja erilaisia lausuntoja toimitettiin yhteensä 804
 - HALI:n 8.10.2020 sosiaali- ja terveysministeriöstä saaman tiedon mukaan
 - Virallinen ministeriön lausuntoyhteenveto julkaistaan lokakuun aikana
 - Toistaiseksi erilaisten lausuntojen tarkka kokonaismäärä ei ole myöskään ministeriön tiedossa

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- **Osittain: 24 %**

- Tähän kategoriaan koottu vastaukset, joissa tuetaan järjestämisvastuun siirtoa ylipäätään, mutta ei välttämättä katsota sen riittävän
- "Rakenteet luovat mahdollisuuden terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiselle ja palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle, mutta eivät sinänsä paranna niitä"
- "Esitys ei takaa, mutta ei myöskään estä"
- "Voidaan, kunhan...", "kyllä, mutta..."

- **Ei: 24 %**

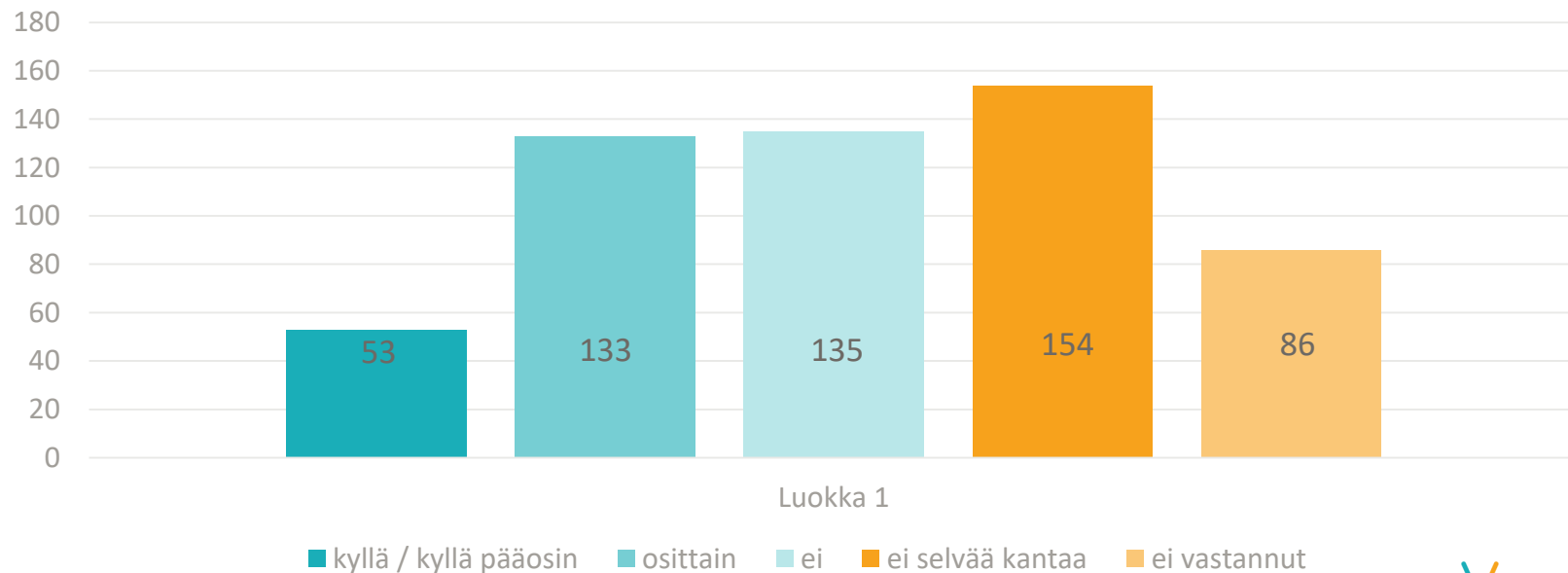
- "Ei"-vastaukset ovat huomattavasti "kyllä" -vastauksia selvemmin sanottuja

- **Ei selvää kantaa: 28 %**

- Tähän kategoriaan koottu vastaukset, joista ei käy ilmi suoraa kantaa kysymykseen, mutta joissa esitetään runsaasti keinoja päästä näihin tavoitteisiin. Useimmiten sellaisia, joita esitys ei sisällä. Monet näistä vastauksista voisi siis luokitella myös kategoriaan "ei"
- Kyseisiä tavoitteita tuetaan, mutta selvää kantaa kysymykseen ei käy ilmi

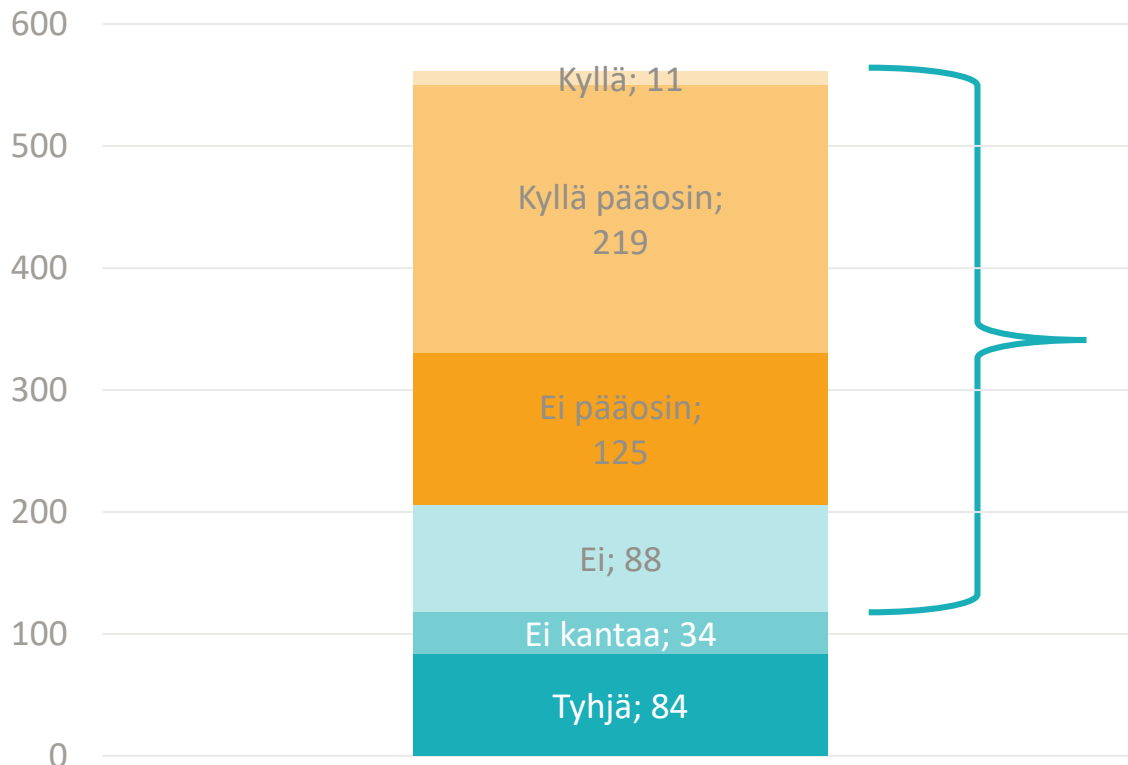
1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Yhteensä 561 kpl*

*Kaikki lausuntopalvelu.fi:ssä olevat lausunnot, joissa on suoraan viitattu juuri tähän kysymykseen. Niitä on enemmän kuin itse lomakemuotoisia lausuntoja

13. Turvaavatko järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

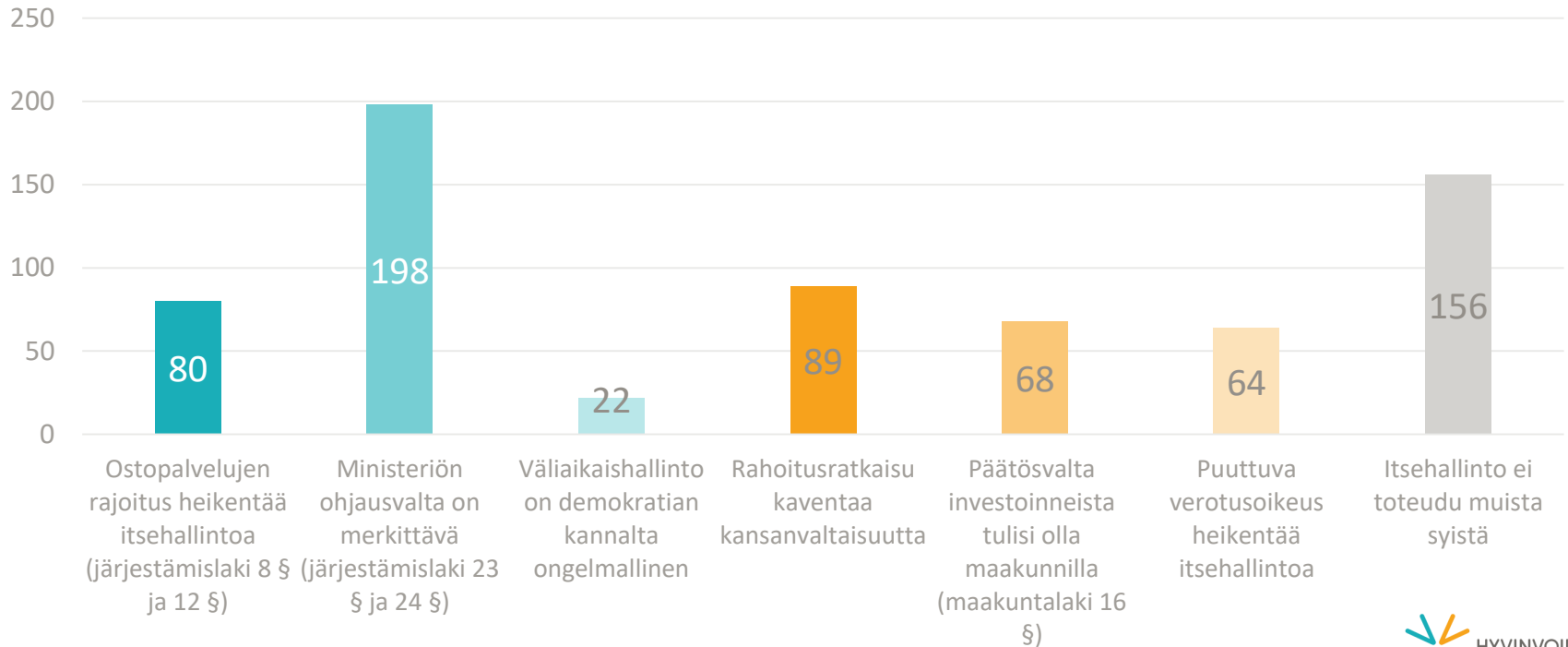

Kyllä tai kyllä pääosin 52 %
Ei tai ei pääosin 48 %

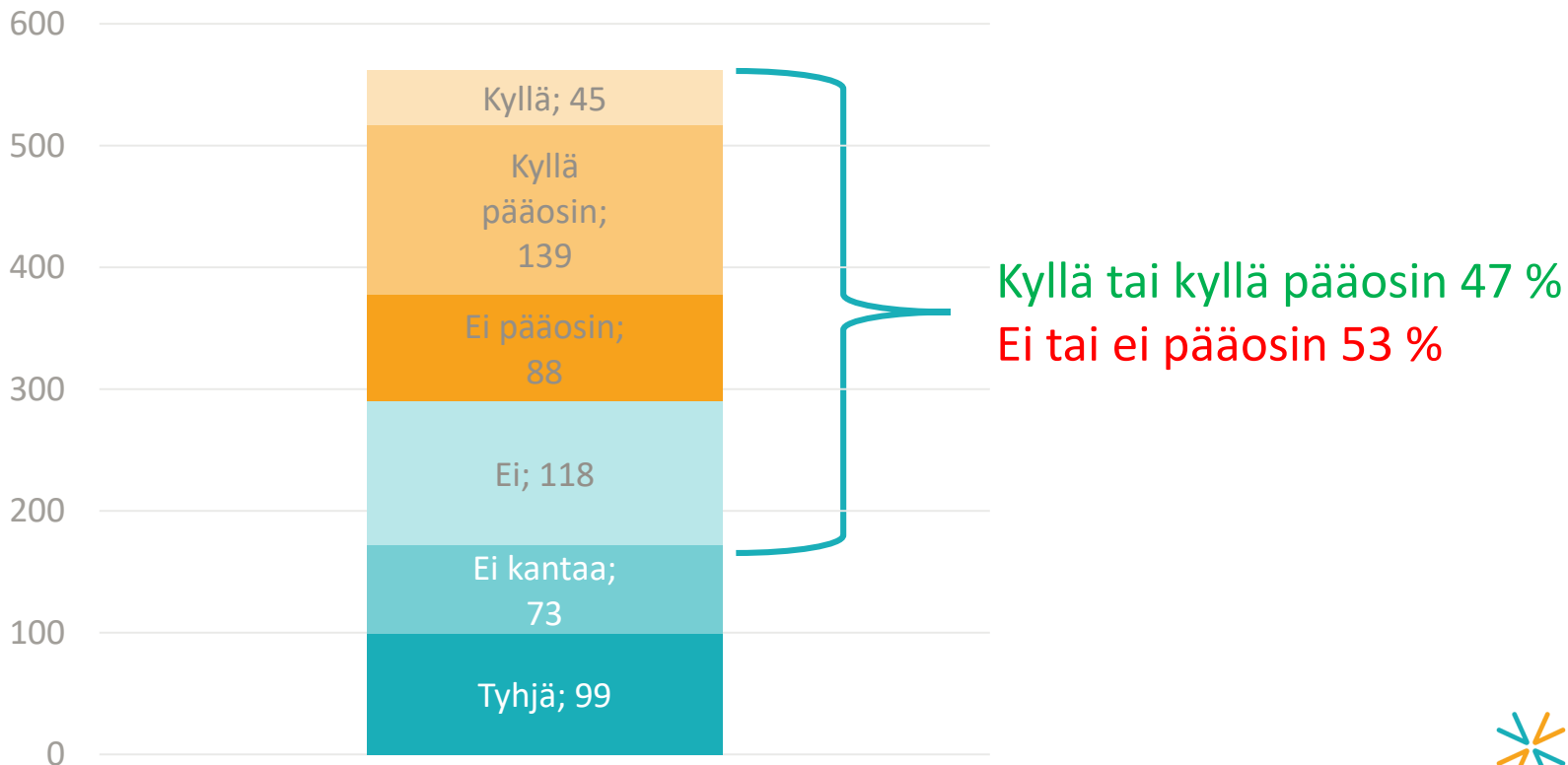
Sote-maakuntien itsehallinto ei toteudu

- **Vajaa puolet (46 %)** lausunnonantajista toteaa avovastauksissa, että sote-maakuntien itsehallinto ei toteudu
- **Yli neljännes** lausunnonantajista nostaa esiin, että ministeriön vahva ohjausvalta vaikuttaa asiaan ja että demokratia ei toteudu sen vuoksi
- Muita avovastauksissa eniten esiin nostettuja syitä:
 - Rahoitusratkaisu kaventaa kansanvaltaisuutta
 - Ostopalvelujen rajoitus heikentää itsehallintoa
 - Päätösvalta investoinneista ei ole sote-maakunnilla
 - Puuttuva verotusoikeus heikentää itsehallintoa
 - Väliaikaishallinto on demokratian kannalta ongelmallinen
- **21 %** lausujista mainitsee avovastauksissa jonkin muun syy

Lausujat näkevät esitysluonnoksessa useita kohtia, joissa itsehallinto ei toteudu

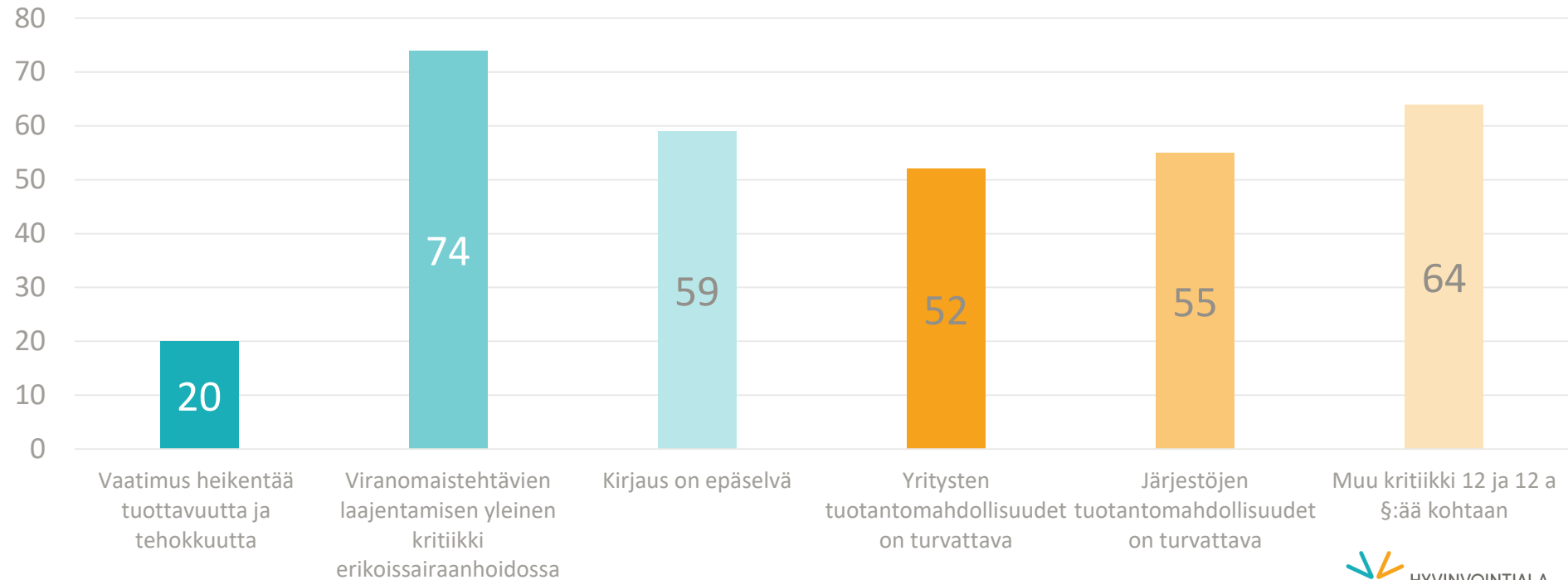
16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

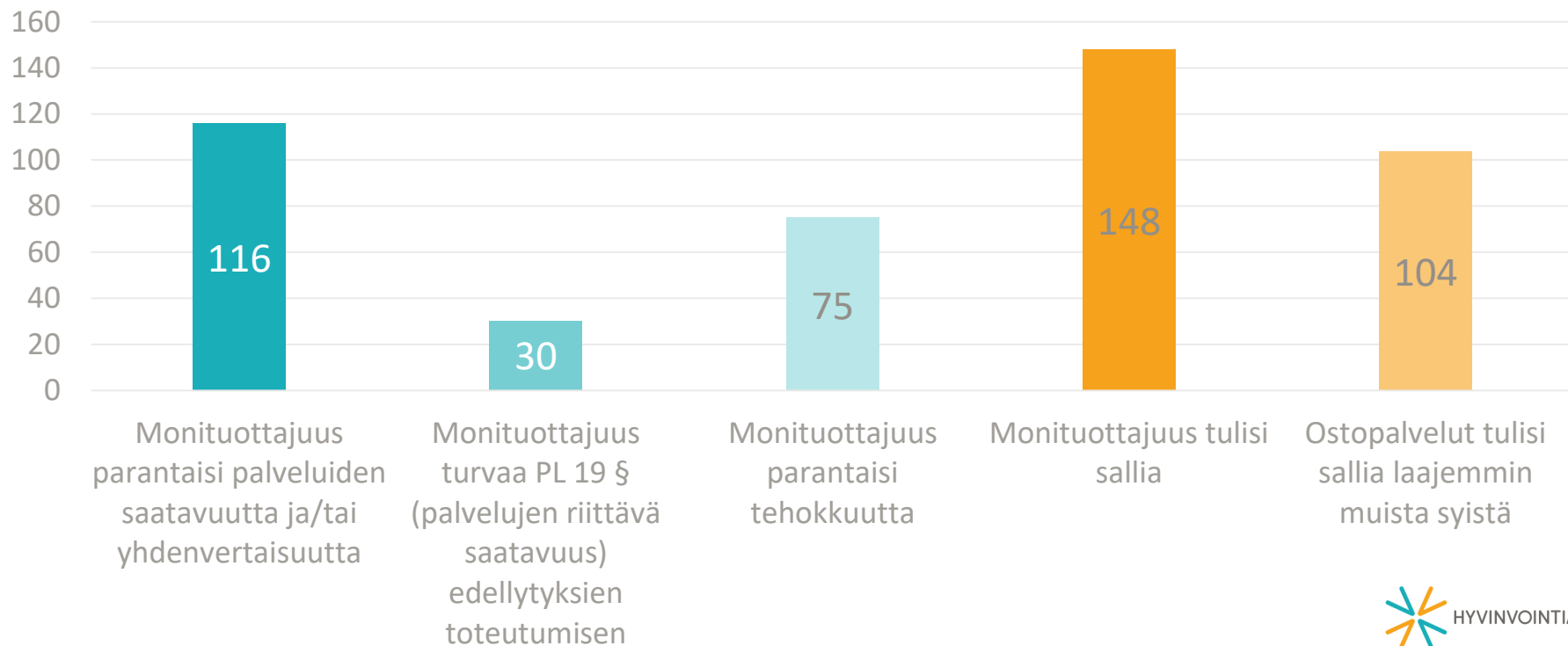
Ostopalvelujen / yksityisten palveluntuottajien hyödyntämisen rajoittamisen kritiikki

- **Selvästi yli joka kolmas** lausunnonantajista kritisoi avovastauksissa ostopalvelujen / yksityisten palveluntuottajien hyödyntämisen rajoituksia ja järjestämislain 12 §:ää
- Monituottajuudesta sanottua:
 - Monituottajuus tulisi sallia
 - Monituottajuus parantaisi palvelujen saatavuutta tai yhdenvertaisuutta
 - Monituottajuus parantaisi tehokkuutta
- Järjestämislain 12 §:stä sanottua:
 - 12 § heikentää tuottavuutta ja tehokkuutta
 - 12 § kirjaus on epäselvä
 - Viranomastehtävien laajentamisen yleinen kritiikki erikoissairaanhoidossa (mm. liittyen päivystystoiminnan turvaamiseen)
 - Yritysten tuottamismahdollisuudet on turvattava
 - Järjestöjen tuottamismahdollisuudet on turvattava
- Lisäksi **useampi kuin joka kymmenes** lausunnonantaja toi lausuntonsa avovastauksissa esiin palvelusetelin tai / ja henkilökohtaisen budjetin positiiviset mahdollisuudet, vaikka esitys itsessään ei niiden muuttamista mainitse

Järjestämislain 12 ja 12 a pykälistä lausuttua

Lausunnonantajilta laajaa tukea monituottajuudelle

Riittävästä omasta palvelutuotannosta (järjestämislaki 8 §)

- **Joka viidennen** lausunnon avovastauksissa kritisoitiin järjestämislain 8 pykälää
- Pykälän sanottiin
 - Murentavan sote-maakuntien mahdollisuuksia selviytyä järjestämisvastuustaan
 - Edellyttävän sote-maakuntia ylläpitämään turhaan suurta omaa palvelutuotantokapasiteettia
 - Olevan epäselvä
- Avovastauksissa mainittiin toistakymmentä kertaa myös, että perustuslakivaliokunnan viime kaudella antamat lausunnot eivät ole sovellettavissa tähän esitykseen

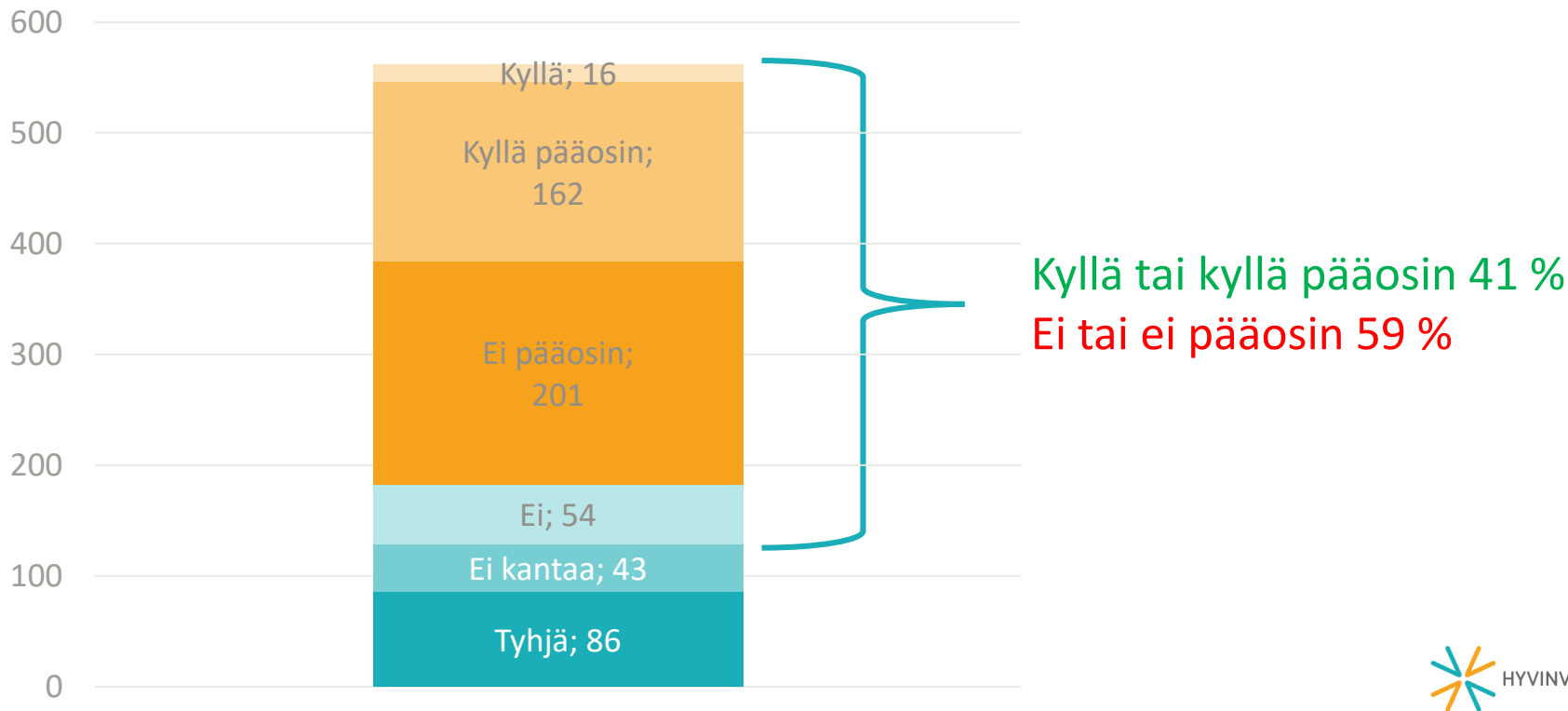
Kustannusten kasvun hillintään pääsemisestä

- **Joka neljännen** lausunnon avovastauksissa epäillään pääsyä kustannusten kasvun hillintään tällä esityksellä
- Lausunnonantajat kritisoivat avovastauksissa erityisesti
 - Palkkaharmonisaation aiheuttamia kustannuksia
 - Kustannuksia, jotka aiheutuvat ostopalvelujen muuttamisesta omaksi tuotannoksi ja siitä, että yksityisiä ei voisi hyödyntää nykyisellä tavalla
 - Rahoitusratkaisua, koska se ei hillitse kustannuksia tai edistä tehokkuutta
- Asiaan liittyen mainittiin usein myös, että
 - Sote-maakunnilla on oltava kannustin kehittää ja tehostaa toimintaansa
 - Hoitotakuuta pitäisi kiristää esim. hallitusohjelman mukaisesti

Lausunnot, jotka epäilevät kustannusten kasvun hillintään pääsemistä

Maakunnilla tulisi olla hoitotakuu [tuottavuuden parantamiseksi]	22
Lisäkustannuksia syntyy ostopalveluiden muuttamisesta omaksi tuotannoksi ja/tai siksi, että yksityisiä ei voisi hyödyntää nykyisellä tavalla	52
Lainsäädännössä on oltava kannusteita monituottajuuteen	22
Laissa on oltava kirjaus julkisen tuotannon kustannusten läpinäkyvyydestä (vertailtavuus)	46
Palvelujen rahoitusmallin on kannustettava parempaan saatavuuteen	6
Palkkaharmonisaatio aiheuttaa kustannusten nousua	72
Rahoitusratkaisu ei hillitse kustannuksia tai edistä tehokkuutta	55
Maakunnilla on oltava kannustin kehittää ja tehostaa toimintaansa	35
Muut syyt / yleisesti	82

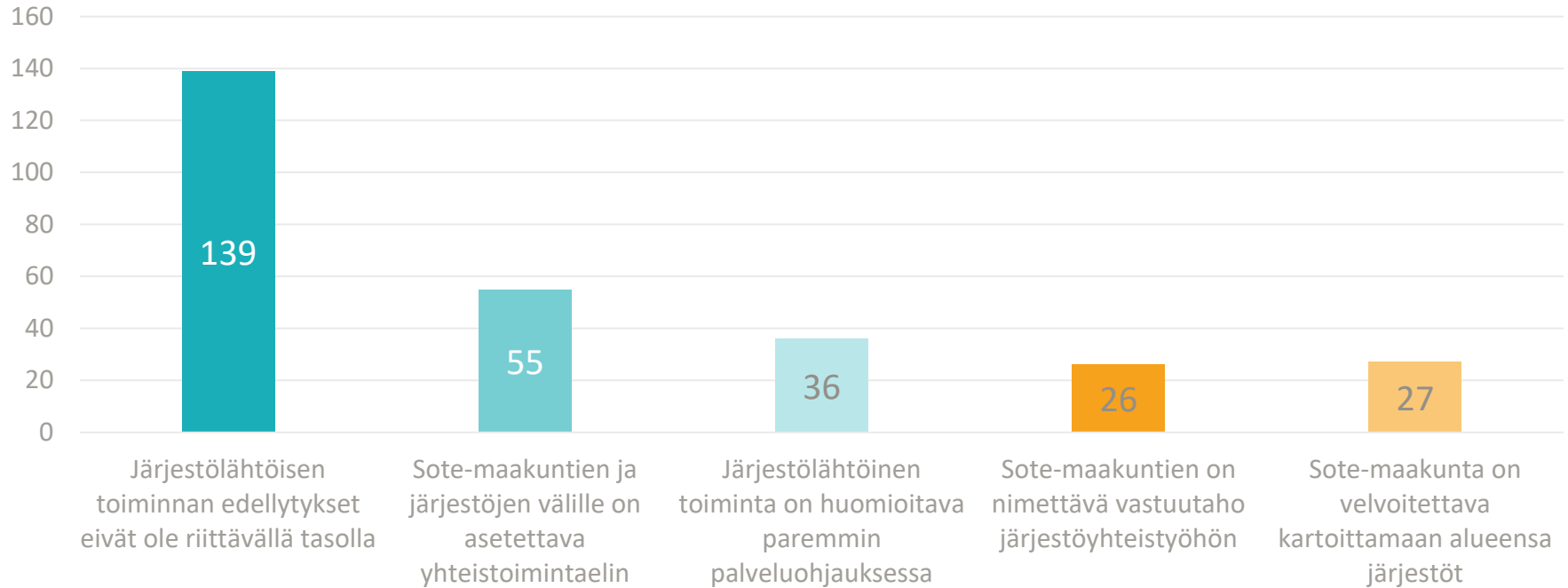
14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen?

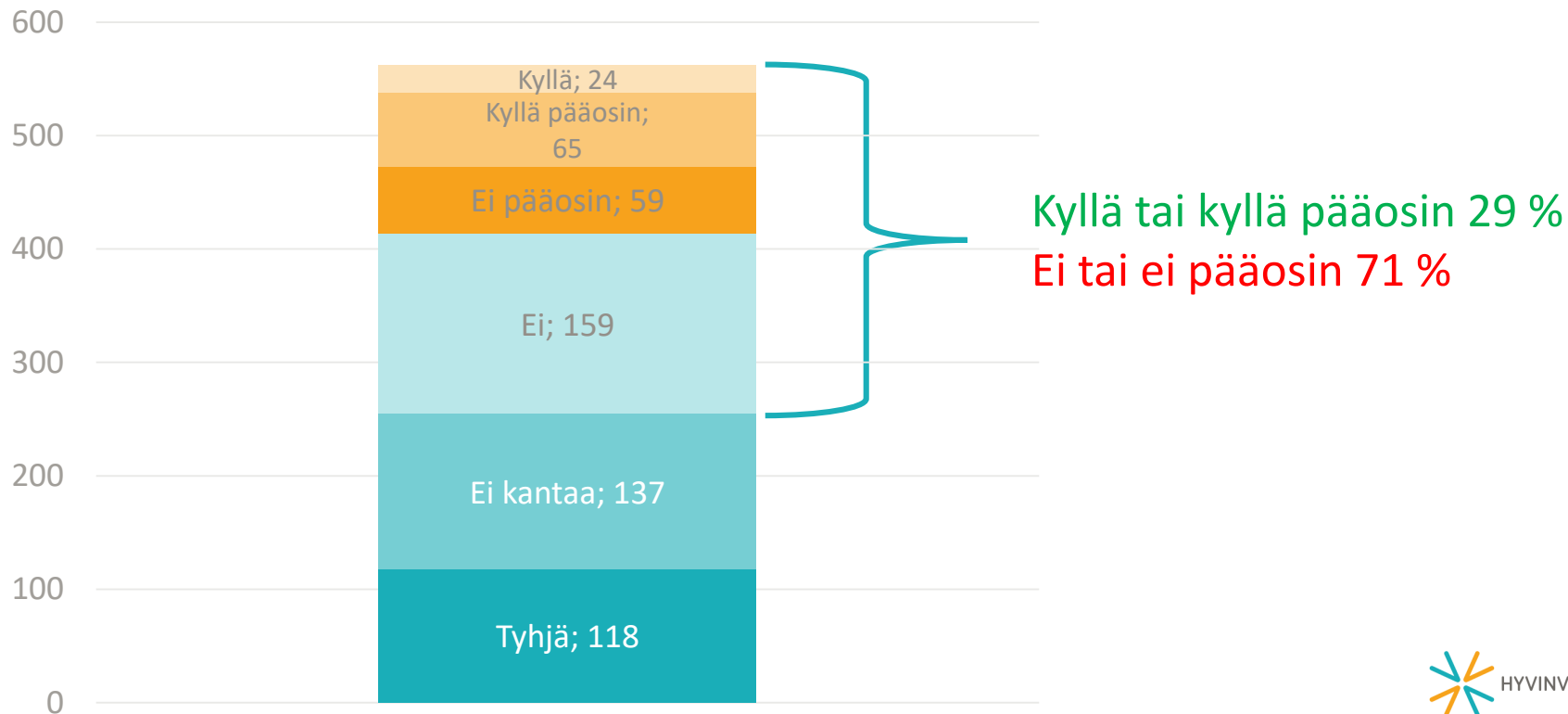
Järjestölähtöinen toiminta ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- **Joka viides** lausunnonantajista toi avovastauksissa esiin, että järjestölähtöisen toiminnan edellytykset on turvattava sote-maakunnissa
- **100** lausujaa nosti avovastauksissa esiin, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen epäselvä tehtäväjako kuntien ja sote-maakuntien välillä heikentää ennaltaehkäisyn kannustimia
- **55** lausujaa kannatti avovastauksissa yhteistoimintaelimen perustamista sote-maakuntiin
- Lisäksi lausujista moni nosti lausunnoissaan esiin, että sote-maakuntiin pitäisi nimetä järjestöyhteistyön vastuutahot ja että maakuntien on kartoitettava alueensa järjestöt

Järjestölähtöisestä toiminnasta sanottua

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

Sopimusten mitätöinnistä (voimaanpanolaki 28 §)

- **Joka neljäs** lausujista kritisoi avovastauksissa sopimusten mitätöintimahdollisuutta
- **59** lausunnon avovastauksissa nostettiin esiin, että mitätöintipykälä on perustuslaissa turvatun omaisuuden suojan vastainen
- **62** lausujaa kirjasi avovastauksiin, ettei lainsäädäntö saisi olla esitetyllä tavalla taannehtivaa
- Useat lausujat nostivat lisäksi esiin, että mitätöinti heikentäisi julkisen sektorin houkuttelevuutta sopimuskumppanina ja että mitätöinti johtaisi kohtuuttomiin seurauksiin yksityisten tuottajien kannalta

Potilasdirektiivistä

- **29** lausunnonantajaa muisti potilasdirektiivin lausuntonsa avovastauksissa, vaikka esityksessä ei sanota asiasta mitään
 - **25** näistä lausujista muistutti, että potilasdirektiivi pitää huomioida sote-uudistuksen yhteydessä tai että potilasdirektiivi pitää implementoida oikein

Lisätietoja:

Eveliina Vigelius

johtaja, sote-palvelujen kehittäminen

eveliina.vigelius@hyvinvointiala.fi

p. 044 511 4411

Hyvinvointiala HALI ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
Hyvinvointiala.fi

